

Ook kinderen met leerproblemen kunnen met plezier naar school.

Basis voor Passend onderwijs

‘De basis voor de ondersteuning van elk kind ligt gewoon in de klas’.

Wat is dan precies die basis? Denk daarbij vooral aan wat aan de basis ligt van de onderwijsbehoeften van ieder kind: het klassenmanagement, een goed pedagogisch klimaat, de didactiek en ook het handelingsgericht oftewel doelgericht werken van de leerkracht.

De basis voor ondersteuning bij leer- en of gedragsproblemen ligt in de eerste plaats niet bij remedial teaching, niet bij een indicatie of label, maar bij de leerkrachtvaardigheden en dat start met effectief **klassenmanagement**. Het is de manier waarop een leerkracht zijn onderwijs organiseert.

Wanneer de aanpak en de begeleiding hierop is afgesteld heeft de leerkracht echt ruimte om deze leerlingen optimaal te begeleiden.

Door als leerkracht de regie te hebben over een goed klassenmanagement, kunnen leerlingen, ook zorgleerlingen, zich in een veilige omgeving ontwikkelen en actief en met plezier, maar vooral ook met succes deelnemen aan het onderwijs.

Een belangrijke start maken wij bij een goed geolied klassenmanagement. Het is het fundament van Passend onderwijs. Klassenmanagement kan je zien als de blauwdruk van een gebouw. Alles is erin vastgelegd.

Structuur ligt erbij aan de basis. Elk kind is gebaat bij deze structuur. Dit geeft duidelijkheid en overzicht. Kinderen met leerproblemen voelen zich veilig bij deze structuur.

Zo bieden duidelijke klassenregels aan alle kinderen houvast en is dit voor de prikkelverwerking een voorwaarde om rust te bieden aan hen die daar moeite mee hebben. Rust, orde en overzicht in de klas biedt hetzelfde in de toch al overvolle hoofden van veel kinderen met leer- en gedragsproblemen. Niet alleen aan dat ene kind dat jij als zorgleerling met een label krijgt toegewezen.

Een onrustige omgeving met veel tekeningen kris- kras door de klas, overvolle en uitpuilende rommelige kasten, kerstversiering in januari, tassen in de klas, volle bureaus, rommelige laatjes enz. zorgen ook voor meer en veel onrust in de kinderen.

Klasseninrichting, regels en afspraken, maar ook routines bij leswisselingen, dit alles vraagt om duidelijkheid.

Als docent kan je het juiste voorbeeld geven. Zorg dat je zelf alles op orde hebt en wees zelf consequent m.b.t. het hanteren van de regels en afspraken.

‘Wees je vooral bewust dat alles wat aandacht krijgt groeit’.

Een positieve groepsvorming en een goed klassenklimaat ontstaan vooral door een goed **pedagogisch klimaat**.

Belangrijk is aandacht voor de (juiste) communicatie, (directe) feedback, interactie, vertrouwen en dus aandacht voor sociale veiligheid. Een ruimte waarin je mag zijn wie je bent.

Bij een goed pedagogisch klimaat is het duidelijk wat er van je verwacht wordt en kan de leerkracht op de juiste manier verbaal of non-verbaal corrigeren zonder het zelfvertrouwen van de kinderen te ondermijnen. Wanneer er een correctie wenselijk is op negatief gedrag, dan is het belangrijk dat er drie beloningen tegenover staan. Een duim als het kind gewenst gedrag vertoont is dan al voldoende. Positief gedrag moet je ook willen en kunnen zien. Bij kinderen die vooral storend gedrag vertonen in de klas kan dit zelfs verder uitgroeien als de leerkracht geen oog meer heeft voor elke vorm van gewenst gedrag. Spiegel je eigen houding! Wees je bewust van je eigen vooroordelen en gedachten.

Wees je vooral bewust dat *alles wat aandacht krijgt groeit*.

Heb oog voor de belemmeringen van de leerlingen en vraag je af wat een hulpvraag kan zijn bij ongewenst gedrag. Keur daarbij alleen het gedrag af en niet de leerling. Denk hierbij aan het eerder genoemde corrigeren en belonen. Benoem het gedrag dat je afkeurt, geef daarna ook een compliment als het goed gaat.

Vaak weet men heel goed te benoemen wat het probleemgedrag is dat in de klas voor veel onrust zorgt. Als men dan de positieve kanten moet benoemen van het kind, of zijn kwaliteiten, dan blijkt dit een stuk moeilijker. Waar ligt dan je focus..waar schenk je de meeste aandacht aan? Tja, dat is nu net datgene wat dan groeit....

Kunnen omgaan met verschillen is een leerkrachtvaardigheid die zorgt voor een geborgen en veilig pedagogisch klimaat.

De leerkracht met deze vaardigheden denkt vooral na over de verschillende verwachtingen die hij of zij van leerlingen heeft en is op de hoogte van de belemmeringen en de kwaliteiten van het kind.

Als leerkracht die een goed pedagogisch klimaat weet te bieden, laat je aan je leerlingen merken dat je er voor hen bent en hen ook werkelijk ziet vanuit een empathische, geduldige, positieve en betrokken houding.

Maak de leerlingen mede-eigenaar van regels en afspraken. Veel kinderen met leer- en of gedragsproblemen hebben moeite met de emotieregulatie, een belangrijke executieve functie. Juist deze kinderen kunnen vanuit onmacht gedrag vertonen dat ongewenst is, maar voortkomt vanuit een hulpvraag.

Krijg tijdens gesprekken met de leerling helder wat haar of zijn hulpvraag is en kijk samen wat dan de gewenste aanpak kan zijn.

Bedenk samen wat de afspraken worden en hoe deze nagekomen moeten worden. Bespreek samen een termijn en vergeet niet elke dag te evalueren. Zorg vooral dat succeservaringen mogelijk zijn, voor jou als leerkracht en voor de leerling.

‘Iedere zorgleerling heeft naast alle belemmeringen in zijn of haar ontwikkeling eigen talenten’.

Helaas worden die talenten niet altijd gezien, wij zijn geneigd om te analyseren waar kinderen op uitvallen. Wij zijn geneigd om vooral te noteren wat niet goed gaat.

Met een goede **didactiek** kan je alle leerlingen de ruimte geven om hun talenten te ontwikkelen.

Spiegel je zelf en kijk hoe jouw didactische aanbod verpakt is. Analyseer je eigen prestaties voor de klas. Laat een ander dit eens observeren en analyseren. Laat kinderen vertellen wat ze van jouw onderwijs vinden. Wat missen zij of wat vinden zij juist fijn van jouw manier van les geven. Er zal een wereld voor je opengaan.

Ieder kind heeft behoefte aan ‘goede’ instructie. Wat is dat ‘goede’ instructie? Hoe doe je dat? Hoe kan je elk kind bereiken met je instructie? Als een kind blijft aangeven dat hij nog altijd niet begrijpt wat er van hem verwacht wordt bij een taak, dan is het heel goed mogelijk dat er iets niet duidelijk is in je instructie.

Wat zijn de ingrediënten van goede directe instructie?

- Sluit aan bij de voorkennis en activeer deze.
- Herhaal de instructie en controleer of deze is begrepen
- Visualiseer de instructie, veel leerlingen hebben een zwakke auditieve verwerking en hebben deze visuele ondersteuning hard nodig
- Hou de instructie concreet en vooral niet te lang
- Wees helder, vermijd te veel associaties, abstracte taal. Blijf ‘to the point’.
- Maak het doel helder.

Het stopt niet bij instructie, het gaat ook om de werkvormen die je biedt, de feedback die je geeft en hoe jij de leerlingen op gang helpt.

Een weektaak of weekplanner kan voor veel kinderen een groot probleem vormen. Kinderen met leer- en of gedragsproblemen hebben vaak zwakke executieve functies, zoals hier al eerder is aangegeven. Een van die executieve functies is plannen en organiseren van het werk, maar ook taakinisatie en taakgerichtheid. Werken met een weektaak of weekplanner is dan niet te overzien. Zij moeten opgang geholpen worden en gemonitord worden. Vaak is

het werken met een 'dagtaak' voor deze kinderen al een (te)grote stap, maar wel een betere stap als het gaat om zelfstandig aan taken te leren werken.

Vaak eindigen leerlingen met leer-en of gedragsproblemen aan het eind van de week met een weekplanning die niet af is en dan moeten ze dat afmaken op de vrijdagmiddag tijdens andere, vooral leukere taken. Triest is dan ook dat dit zich vaak week op week herhaald. Een conclusie die je dan veelal hoort is dat het kind concentratieproblemen heeft, werkhoudingsproblemen of motivatieproblemen. Dat kan kloppen, maar dat komt dan voort uit een heel ander onderliggende problematiek, namelijk zwakke executieve functies. Je kan dan elke week de bevestiging zoeken van je conclusie, maar je kan ook zorgen dat er een oplossing komt die voor een succeservaring zorgt voor deze leerlingen en dus ook voor jouw leerkracht handelen

Wanneer er geen ruimte is voor verandering, kan je je afvragen of er sprake is van een warm pedagogisch klimaat door de didactiek die wordt toegepast.

Wanneer je een leerling met TOS die instructie aanbiedt die visueel ondersteund wordt, bied je ook de andere leerlingen in de klas een verrijkte instructie. Wanneer je de leerling met TOS een herhaalde instructie biedt zijn er ook andere leerlingen die hier graag van profiteren.

'Door planmatig te werken kan je achterhalen wat de onderwijsbehoeften zijn van de leerlingen'.

Dit leidt je tot **handelingsgericht** werken, wat vooral ook doelgericht moet zijn.

Doelen worden vastgesteld en ook de stappen die ervoor te nemen zijn.

Allereerst zal er goed geobserveerd moeten worden en moet de hulpvraag van de leerling helder gemaakt worden.

Een observatie levert data op die je moet interpreteren. Het geobserveerde gedrag zet je om in een hulpvraag van het kind. Leerresultaten worden geanalyseerd, maar vraag je vooral af wat je toetst. Dus hoe interpreteer je leerlinggedrag en leerresultaten?

Vergeet hierbij niet om ook in gesprek met het kind te gaan. Het kind zelf is heel erg goed in staat om zijn of haar hulpvraag helder te maken. Van groot belang is hierbij dat je het gesprek vooral 'tijd' en 'aandacht' geeft. Neem een oprechte luisterhouding aan en vul niet in voor het kind.

Elk kind heeft profijt van een basis binnen het onderwijs die steunt op een goed klassenmanagement, een warm pedagogisch klimaat, goede didactiek en doelgericht handelingsgericht werken. Kinderen met leer- en of gedragsproblemen zullen door een dergelijke basis in het onderwijs de ruimte krijgen om ook hun talenten te ontwikkelen. Wanneer deze basis in orde is, dan zijn de leer- en ontwikkelingsvoorwaarden voor elk kind in de klas aanwezig.

Feit is dat je als leerkracht de uitdaging met je zelf moet aan durven gaan. Durf je jezelf de spiegel voor te houden?

Ook kinderen met leerproblemen kunnen met plezier naar school.
Zij hebben vooral behoefte aan gezien worden, begrepen te worden en zij hebben behoefte aan een leerkracht die mogelijkheden ziet in plaats van alleen de belemmeringen.

Leer omgaan met verschillen, zonder al te veel individuele handelingsplannen en ontwikkelingsplannen.

SMARTonderwijs

